

Sygn. akt **III AUa 1527/14**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Ewa Cyran

Sędziowie: SSA Jolanta Cierpiał (spr.)

del. SSO Izabela Halik

Protokolant: st. insp. sąd. D. C.

po rozpoznaniu w dniu 28 maja 2015 r. w Poznaniu

sprawy **P. Ś.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

o rentę rodzinną

na skutek apelacji **P. Ś., Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 28 lipca 2014 r. sygn. akt IV U 5/14

1. z m i e n i a zaskarżony wyrok w punkcie I i poprzedzają go decyzję o tyle, że stwierdza, iż P. Ś. nie ma obowiązku zwrotu odsetek także za okres od dnia

1 września 2013r. do dnia 15 listopada 2013r.;

2. w pozostałym zakresie oddala apelację P. Ś.;

3. o d d a l a apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie punktu I;

4. w pozostałym zakresie odrzuca apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

del. SSO Izabela Halik	SSA Ewa Cyran	SSA Jolanta Cierpiał
------------------------	---------------	----------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z 15 listopada 2013 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. zobowiązał P. Ś. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 lutego 2013 r. do 31 sierpnia 2013 r. w kwocie 11 056,80 zł wraz z odsetkami od 2 lutego 2013 r. do 15 listopada 2013 r. w kwocie 773,27 zł.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł P. Ś..

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 28 lipca 2014 r., wydanym w sprawie o sygn. IV U 5/14, Sąd Okręgowy w Zielonej Górze, Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z dnia 15 listopada 2013 r., znak (...), w ten sposób, że ustalił, iż P. Ś. nie ma obowiązku zwrotu odsetek od nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia 1.02.2013 r. do dnia 31.08.2013 r. (pkt I), zaś w pozostałym zakresie oddalił odwołanie P. Ś. od powyższej decyzji (pkt II).

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego stanowiły następujące ustalenia faktyczne:

Odwołujący P. Ś. urodził się (...)

Sąd Okręgowy ustalił, że odwołujący pobierał rentę rodzinną po zmarłym ojcu od dnia 6 października 2002 r. W dniu 6 września 2012 r. odwołujący przedłożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych zaświadczenie o kontynuowaniu nauki w (...) Szkole (...) w Z.. W związku z tym organ rentowy decyzją z dnia 19 września 2012 r. podjął wypłatę renty rodzinnej na dalszy okres, to jest do dnia 31 sierpnia 2013 r.

Nadto Sąd I instancji ustalił, że P. Ś. w dniach od 10 do 12 stycznia 2013 r. był hospitalizowany w SPZOZ (...) w N. na oddziale urologicznym. Zalecano mu przyjmowanie środków farmakologicznych i stałą kontrolę lekarza rodzinnego.

Ponadto z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, iż dnia 22 lutego 2013 r. P. Ś. zapisał się do (...) Szkoły (...) w Z. na kierunek (...). Pierwszy semestr trwał do września 2013 r., przy czym między 9.06.2013 r. a 27.09.2013 r. miała miejsce przerwa wakacyjna. Na semestr ten przypadło 16 zajęć, które odbyły się w 9 cyklach. P. Ś. był obecny jedynie na dwóch z szesnastu zajęć, to jest 6 kwietnia 2013 r. i 8 czerwca 2013 r. Z uwagi na brak frekwencji nie został promowany na koniec semestru. Złożył wniosek o jego powtarzanie. W kolejnym semestrze (...) był obecny na pierwszych zajęciach, tj. 28.09.2013 r.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji wydał zaskarżony wyrok, w którym uznał, że odwołanie P. Ś. zasługuje na uwzględnienie jedynie w części (tj. w zakresie braku obowiązku zwrotu odsetek od nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia 1.02.2013 r. do dnia 31.08.2013 r.), zaś w pozostałym zakresie odwołanie to uznał za bezzasadne.

Sąd Okręgowy wskazał bowiem, iż w świetle art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej uprawnienie do renty rodzinnej dziecka między 16 a 25 uzależnione jest od kontynuowania przez nie nauki. Sąd I instancji wyjaśnił, iż przesłanka ta nie ogranicza się do posiadania statusu ucznia czy studenta, który uzyskać można już przez samo zapisanie się do szkoły, a od faktycznego pobierania nauki. Zaś materiał zgromadzony w niniejszym postępowaniu w ocenie Sądu Okręgowego nie dał podstaw do stwierdzenia, że P. Ś. faktycznie w spornym okresie pobierał naukę - sporny semestr trwał bowiem od marca do czerwca i w tym czasie odbyło się 16 zajęć, z czego odwołujący uczestniczył zaledwie w dwóch. Powyższe był przyczyną tego, iż nie zaliczył on semestru oraz świadczy o tym, że odwołujący w spornym okresie nie wykazał żadnego zaangażowania w kształcenie.

Jednocześnie za niewiarygodne uznał Sąd I instancji twierdzenia odwołującego, że przyczyną powyższych nieobecności na zajęciach były kłopoty zdrowotne – Sąd ustalił bowiem, iż P. Ś. był hospitalizowany zaledwie 3 dni i to w styczniu 2013 r., zaś do szkoły zapisał się w lutym 2013 r. i zajęcia rozpoczęły się dopiero w marcu 2013 r. Natomiast z karty informacyjnej leczenia szpitalnego nie wynika, że schorzenie odwołującego utrudniało mu funkcjonowanie i uniemożliwiała naukę przez dłuższy czas - zalecono mu bowiem wówczas jedynie środki farmakologiczne, w tym ogólnodostępne leki i środki przeciwbólowe jak (...).Czy (...) oraz stałą kontrolę u lekarza rodzinnego (czyli nawet nie lekarza specjalisty), zaś założony w szpitalu cewnik - jak zeznał sam wnioskodawca - został usunięty w szpitalu. Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy uznał, iż stan zdrowia ubezpieczonego, ustalony na podstawie przedłożonej przez niego dokumentacji, nie świadczy o przeciwwskazaniu do uczestnictwa w zajęciach szkolnych, które trwały od marca do czerwca.

Równocześnie Sąd zauważył, że odwołujący był w poszczególnych decyzjach pouczany o okolicznościach powodujących ustanie świadczenia. Pomimo tego nie poinformował organu rentowego o faktycznym braku kontynuowania nauki w tym okresie, a i za okres od 1 lutego 2013 r. do 31 sierpnia 2013 r. pobrał świadczenie w kwocie 11 056,80 zł.

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy uznał, że w spornym okresie nie istniały przesłanki do pobierania przez P. Ś. renty rodzinnej, a więc powyższe świadczenie zostało pobrane nienależnie, a P. Ś. obowiązany jest do jego zwrotu.

Jednakże jednocześnie Sąd Okręgowy stwierdził, iż zaskarżona decyzja nie jest prawidłowa w zakresie naliczenia odsetek od nienależnie pobranego świadczenia. W świetle przepisu art. 481 § 1 k.c., stosowanego w zw. z art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1442), odsetki ustawowe od nienależnego świadczenia powinny być liczone dopiero od dnia doręczenia decyzji zobowiązującej do zwrotu nienależnego świadczenia. Dopiero bowiem taka decyzja określa wysokość tego świadczenia, a od jej doręczenia wymagalne jest żądanie zwrotu. Opóźnienie ze spełnieniem świadczenia następuje więc od momentu doręczenia decyzji

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy na podstawie przepisów prawa materialnego - art. 481 § 1 k.c. stosowanego w zw. z art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1442), uznał zaskarżoną decyzję organu rentowego za częściowo nieprawidłową i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił ją w ten sposób, że P. Ś. nie ma obowiązku zwrotu odsetek od nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 lutego 2013 r. do 31 sierpnia 2013 r. naliczonych do dnia doręczenia zaskarżonej decyzji, to jest 19 listopada 2013 r. (pkt I), zaś w pozostałym zakresie zaskarżoną decyzję organu rentowego uznał za zasadną i na podstawie art. 477¹⁴ §1 k.p.c. oraz przepisów prawa materialnego - art. 138 i art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1440) wyrokiem z dnia 28 lipca 2014 r. oddalił odwołanie w pozostałej części (pkt II).

Apelację od powyższego wyroku wywiódł **odwołujący P. Ś.**, zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 68 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1440),
2. naruszenie przepisu art. 233 k.p.c., polegające na dokonaniu oceny dowodów w sposób niewszerechny z pominięciem dowodu z akt emerytalnych matki apelującego – W. Ś. (...) oraz renty socjalnej), których analiza była istotna do ustalenia stanu faktycznego zdrowia apelującego, co skutkowało absencją na zajęciach.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę w całości zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego i ustalenie, że świadczenie (renta rodzinna) za okres od 1.02.2013 r. do 31.08.2013 r. nie jest świadczeniem nienależnym i apelujący nie ma obowiązku zwrotu renty rodzinnej za okres od 1.02.2013 r. do 31.08.2013 r. oraz odsetek za okres od 1.09.2013 r. do 15.11.2013 r. Ewentualnie apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia Sądowi I instancji.

W odpowiedzi na apelację odwołującego organ rentowy wniósł o jej oddalenie.

Nadto **apelację** od powyższego wyroku wywiódł **organ rentowy**, zaskarżając go w zakresie pkt I i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przepisów art. 138 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 153 poz. 1227 tj. ze zm.) w zw. z art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2007 r., Nr 11 poz. 74), poprzez przyjęcie, że wnioskodawca nie ma obowiązku zwrotu odsetek od nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 lutego 2013 r. do 31 sierpnia 2013 r.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego i ustalenie, że wnioskodawca jest obowiązany do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1.02.2013 r. do 31.08.2013 r. wraz z odsetkami okres od 20.11.2013 r. do dnia zapłaty. Nadto w uzasadnieniu apelacji organ rentowy wskazał, iż „brak jest podstaw do przyjęcia, iż nie ma obowiązku zwrotu odsetek za nienależnie pobrane świadczenia za okres od 1.02.2013 r. do 31.08.2013 r.”.

W odpowiedzi na apelację organu rentowego odwołujący wniósł o jej oddalenie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Wniesioną przez odwołującego apelację uznać należy za zasadną jedynie w części – tj. w zakresie obowiązku zwrotu odsetek od nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia 1 września 2013 r. do dnia 15 listopada 2013 r., zaś w pozostałym zakresie apelację tę należy uznać za bezzasadną.

Natomiast apelację wniesioną przez organ rentowy należy uznać za bezzasadną w części, jakiej odnosi się ona do pkt 1 zaskarżonego wyroku w zakresie obowiązku zwrotu odsetek od nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 lutego 2013 r. do 31 sierpnia 2013 r., zaś za niedopuszczalną w pozostałym zakresie (tj. w zakresie obowiązku zwrotu odsetek od nienależnie pobranego świadczenia za okres od 20.11.2013 r. do dnia zapłaty).

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu naruszenia przepisu art. 233 k.p.c., polegającego na dokonaniu oceny dowodów w sposób nieszczęstronny z pominięciem dowodu z akt emerytalnych matki apelującego – W. Ś. (E. oraz renty socjalnej), których analiza była istotna do ustalenia stanu faktycznego zdrowia apelującego, który skutkowało absencją na zajęciach, wskazać należy, iż w niniejszej sprawie – jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy – odwołujący na poparcie swoich twierdzeń, iż przyczyną absencji na zajęciach w spornym okresie były kłopoty zdrowotne, przedłożył jedynie kartę informacyjną leczenia szpitalnego (k.22), z której wynika, iż odwołujący w styczniu 2013 r. jedynie przez kilka dni przebywał w szpitalu, a schorzenie odwołującego nie utrudniało mu funkcjonowania ani uniemożliwiało nauki przez dłuższy czas. Z karty tej wynika bowiem, że odwołującemu zalecono po wyjściu ze szpitala jedynie środki farmakologiczne, w tym ogólnodostępne leki i środki przeciwbólowe jak (...) czy (...) oraz stałą kontrolę u lekarza rodzinnego (czyli nawet nie lekarza specjalisty), zaś założony w szpitalu cewnik - jak zeznał sam wnioskodawca - został usunięty w szpitalu. Jednocześnie zauważyć należy, iż odwołujący, mimo zobowiązania się podczas rozprawy w dniu 29 stycznia 2014 r. do przedłożenia stosownej dokumentacji medycznej, potwierdzającej jego chorobę w spornym okresie i wyznaczenia mu wówczas przez Sąd I instancji terminu do złożenia wszelkich wniosków dowodowych na poparcie zgłoszonego żądania, nie przedłożył ani wówczas, ani nawet w dalszej części postępowania przed Sądem Okręgowym (ani też w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym), żadnej dodatkowej dokumentacji medycznej, ani też nie zgłosił dodatkowych wniosków dowodowych. W szczególności wskazać należy, iż odwołujący nie zgłosił wniosku o przeprowadzenie dowodu z akt emerytalnych swej matki – W. Ś. (E. oraz renty socjalnej) ani w postępowaniu przed Sądem Okręgowym, ani też w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym. Tymczasem wskazać należy, iż zgodnie z art. 1 k.p.c. sprawami cywilnymi są m.in. sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych. Zgodnie zaś z art. 461 § 2 k.p.c. do rozpoznania sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych właściwy jest sąd, w którego okręgu ma miejsce zamieszkania strona odwołująca się od decyzji wydanej przez organ rentowy. W świetle powyższego, w postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych znajduje zastosowanie zasada kontrydiktoryjności postępowania (art. 3 k.p.c.), zgodnie z którą obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach postępowania cywilnego, a także ogólna reguła rozkładu ciężaru dowodu obowiązująca w procedurze cywilnej (art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c.), zgodnie z którą ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Przepisy te znajdują odpowiednie zastosowanie również do postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Biorąc pod uwagę powyższe, w ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy słusznie uznał, iż odwołujący w niniejszym postępowaniu nie sprostał wymaganiu udowodnienia faktów, z których wywodzi skutki prawne, albowiem nie przedstawił żadnego wiarygodnego dowodu, iż przyczyną jego absencji na zajęciach edukacyjnych w spornym okresie była jego zły stan zdrowia, uniemożliwiający przez dłuższy czas rzeczywiste pobieranie nauki.

Z uwagi na powyższe również w ocenie Sądu Apelacyjnego, stan zdrowia ubezpieczonego, ustalony na podstawie przedłożonej przez niego dokumentacji, dotyczącej stycznia 2013 r., nie świadczy o przeciwwskazaniu do uczestnictwa w zajęciach szkolnych w spornym okresie.

Nadto należy zwrócić uwagę, iż okoliczność, że w matka apelującego pobierała świadczenia z uwagi na opiekę nad dzieckiem (apelującym), pozostaje bez wpływu na to, czy apelujący w spornym okresie był niezdolny do odbywania nauki z uwagi na chorobę. Z uwagi na powyższe wspomniany dowód i tak był nieprzydatny w niniejszej sprawie, albowiem odnosił się do okoliczności (faktów) nieistotnych dla jej rozstrzygnięcia. Zgodnie zaś z art. 227 k.p.c., przedmiotem dowodu mogą być tylko fakty, mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie.

W konsekwencji podniesiony przez dowodującego zarzut naruszenia przepisu art. 233 k.p.c., polegającego na dokonaniu oceny dowodów w sposób niewszeczhronny z pominięciem dowodu z akt emerytalnych matki apelującego – W. Ś. (E. oraz renty socjalnej), których analiza była istotna do ustalenia stanu faktycznego zdrowia apelującego, co skutkowało absencją na zajęciach, uznać należało za chyby.

Natomiast organ rentowy we wniesionej apelacji nie kwestionował ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd Okręgowy ani też nie zarzucał naruszenia przez ten Sąd przepisów postępowania (w szczególności w zakresie oceny dowodów).

Z uwagi na powyższe, w ocenie Sądu Apelacyjnego wszystkie ustalenia faktyczne, dokonane przez Sąd Okręgowy, znajdują oparcie w zgromadzonym materiale dowodowym, który Sąd pierwszej instancji właściwie ocenił na podstawie jego wszechstronnego rozważenia, polegającego na rzetelnej, bezstronnej ocenie wyników postępowania i ich prawidłowej interpretacji, przy uwzględnieniu zasad logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego. Dokonując tej oceny Sąd nie przekroczył granicy swobodnej oceny dowodów w rozumieniu art. 233 § 1 k.p.c. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji dokonał prawidłowej oceny materiału dowodowego w świetle zasady sędziowskiej oceny materiału dowodowego, wyczerpująco wskazując, które dowody uznał za wiarygodne i dlaczego, a które nie, co logicznie i spójnie uzasadnił. W konsekwencji Sąd Apelacyjny w pełni podzielił ustalenia Sądu I instancji i przyjął je za własne i na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego dokonał oceny zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Odnosząc się najpierw do zarzutu naruszenia prawa materialnego, podniesionego w apelacji przez odwołującego, poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 68 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1440), zwanej dalej ustawą, stwierdzić należy, iż Sąd Okręgowy prawidłowo zastosował powyższe przepisy w zakresie zwrotu nienależnie pobranych przez odwołującego świadczeń z tytułu renty rodzinnej za okres od 1 lutego 2013 r. do 31 sierpnia 2013 r. w kwocie 11 056,80 zł.

Zgodnie bowiem z art. 138 ustawy osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu, a za nienależnie pobrane świadczenia uważa się m.in. świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania. Natomiast stosownie do treści art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy, prawo do renty rodzinnej mają dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia. Jednocześnie Sąd Apelacyjny całkowicie podzieli dominujące i utrwalone orzecznictwo, w myśl którego przez określenie przez ustawodawcę w art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy, iż renta rodzinna przysługuje dziecku po ukończeniu 16 roku życia do ukończenia nauki w szkole, należy rozumieć nie tyle formalny status ucznia (studenta), co realne wypełnianie tej roli stosownie do regulaminu uczelni (szkoły), w szczególności poprzez uczestnictwo w zajęciach, podchodzenie do egzaminów i przedkładanie wymaganych prac semestralnych itd. Nie mieści się w tym pojęciu takie postępowanie ucznia (studenta), które polega na zapisywaniu się do danej szkoły bez uczestniczenia w całości lub istotnej części zajęć, nie poodchodzeniu do egzaminów ani nie przedkładaniu wymaganych programem nauczania prac itp. (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2013 r., I UK 471/12, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2012 r., I UK 65/12, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 sierpnia 2012 r., I UK 96/12, wyrok Sądu Najwyższego z

dnia 6 listopada 2006 r., III UK 153/11, wyrok Sądu Najwyższego z 3 sierpnia 2012 r., I UK 96/12). Takie zachowanie uprawnionego nie realizuje bowiem celu renty rodzinnej jakim jest umożliwienie mu zdobycie odpowiedniego wykształcenia i nabycie kwalifikacji, a w konsekwencji uzyskanie zdolności do samodzielnego utrzymania. Jak słusznie wskazał bowiem Sąd Okręgowy, istotą renty rodzinnej, służącej dziecku zmarłego ubezpieczonego, jest zapewnienie mu świadczenia alimentacyjnego umożliwiającego mu kontynuowanie nauki w celu uzyskania zdolności do samodzielnego utrzymania. Pojęcie kontynuowania nauki, wbrew jednak poglądom apelującego, nie polega na stwarzaniu pozorów jej pobierania, czy też wyrażaniu chęci i woli jej pobierania, O pobieraniu nauki nie można zaś mówić, gdy uczeń nie podejmuje żadnych starań w kierunku przyswajania wiedzy, nie uczęszcza na zajęcia i nie wypełnia obowiązków ucznia określonych w regulaminie danej szkole, a na status osoby uczącej się powołuje się tylko z uwagi na formalne „zapisanie się” do szkoły.

Nie można zatem osoby, która faktycznie nie pobiera nauki, uznać za osobę pobierającą naukę w rozumieniu cyt. art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Tymczasem, jak wynika z prawidłowo ustalonego przez Sąd I instancji stanu faktycznego, odwołujący w semestrze, który trwał od marca do czerwca 2013 r. (po którym do sierpnia 2013 r. miała miejsce przerwa wakacyjna) uczestniczył zaledwie w dwóch zajęciach, z szesnastu odbywających się zajęć. Powyższe świadczy o tym, że odwołujący w spornym okresie nie wykazał żadnego zaangażowania w kształcenie i nie pobierał w tym czasie nauki. Z uwagi na powyższy brak frekwencji nie został promowany na koniec semestru, z uwagi na co złożył wniosek o jego powtarzanie, który został uwzględniony. Jednak w kolejnym semestrze (...) apelujący był obecny tylko na pierwszych zajęciach, tj. 28.09.2013 r.

Z uwagi na powyższe, jak słusznie stwierdził Sąd Okręgowy, uznać należało, iż odwołujący jedynie formalnie „zapisal się” do szkoły, by uzyskać status studenta, jednakże faktycznie nie kontynuował on w tym czasie nauki i nie wypełniał rzeczywiście roli ucznia, co jest warunkiem koniecznym dla przysługiwania osobie pomiędzy 16 a 25 rokiem życia renty rodzinnej na podstawie art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Zatem w tym zakresie (tj. zwrotu nienależnie pobranych przez odwołującego świadczeń z tytułu renty rodzinnej za okres od 1 lutego 2013 r. do 31 sierpnia 2013 r. w kwocie 11 056,80 zł) zarzut naruszenia prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 68 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 138 ustawy, podniesiony przez odwołującego, uznać należało za chybiony.

Natomiast zarzut naruszenia prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 68 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 138 ustawy, podniesiony przez odwołującego, uznać należało za zasadny w zakresie odsetek za okres od 1.09.2013 r. do 15.11.2013 r.

Wskazać należy bowiem, iż zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy systemowej (stosowanego do renty rodzinnej w zw. z art. 138 ustawy), osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych (w tym świadczenie w postaci renty rodzinnej, nienależne z uwagi na niespełnienie warunków określonych w art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy, co szczegółowo opisano powyżej) obowiązana jest do jego zwrotu wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego. Zgodnie zaś z art. 481 § 1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Natomiast zgodnie z art. 455 k.c., jeżeli termin świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie winno zostać spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do jego wykonania. Przekładając powyższe na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy – jak słusznie stwierdził Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku - iż odsetki ustawowe od nienależnego świadczenia powinny być liczone dopiero od dnia doręczenia decyzji zobowiązującej do zwrotu nienależnego świadczenia. Dopiero bowiem taka decyzja określa wysokość tego świadczenia, a od jej doręczenia wymagalne jest żądanie zwrotu. Opóźnienie ze spełnieniem świadczenia następuje więc od momentu doręczenia decyzji (por. m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 19 września 2013 r., sygn. III AUa 144/13, oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 października 2012 r., sygn. III AUa 985/12). Reasumując, zobowiązanie do zwrotu

nienależnie pobranego świadczenia z ubezpieczeń staje się wymagalne dopiero z dniem doręczenia obowiązanej do zwrotu stosownej decyzji zobowiązującej do zwrotu nienależnego świadczenia.

Tymczasem w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy prawidłowo zastosował powyższe rozważania do odsetek za opóźnienie w zwrocie nienależnie pobranego przez odwołującego świadczenia w postaci renty rodzinnej za okres od dnia 1.02.2013 r. do dnia 31.08.2013 r., z uwagi na co słusznie w pkt 1 zaskarżonego wyroku zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z dnia 15 listopada 2013 r., znak (...), w ten sposób, że ustalił, iż P. Ś. nie ma obowiązku zwrotu odsetek od nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia 1.02.2013 r. do dnia 31.08.2013 r.

Jednakże jednocześnie – z niewiadomych przyczyn – Sąd I instancji nie zastosował powyższych przepisów także do odsetek za okres od 1.09.2013 r. do 15.11.2013 r. (który to okres również przypadał przed doręceniem odwołującemu zaskarżonej decyzji – tj. przed dniem 19 listopada 2013 r.) i oddalił odwołanie również w zakresie odsetek za okres od 1.09.2013 r. do 15.11.2013 r. Z uwagi na powyższe w tym zakresie (oddalenia odwołania w zakresie odsetek za okres od 1.09.2013 r. do 15.11.2013 r.) zarzut naruszenia prawa materialnego, podniesiony w apelacji odwołującego, poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 68 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 138 ustawy, uznać należało za zasadny.

Kierując się powyższymi względami, **w tym zakresie (tj. oddalenia odwołania w zakresie odsetek za okres od 1.09.2013 r. do 15.11.2013 r.) apelację należało uznać za zasadną** i na podstawie art. 386 § 1 w zw. z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. oraz powołanych przepisów prawa materialnego zmienić zaskarżony wyrok w pkt I i poprzedzając go decyzją o tyle, że należało stwierdzić, że iż P. Ś. nie ma obowiązku zwrotu odsetek także za okres od dnia 1 września 2013 r. do dnia 15 listopada 2013 r., co też uczynił Sąd Apelacyjny w pkt 1 wydanego wyroku.

Zaś **w pozostałym zakresie** (tj. oddalenia odwołania w zakresie zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 lutego 2013 r. do 31 sierpnia 2013 r. w kwocie 11 056,80 zł), zarzut naruszenia prawa materialnego, podniesiony w apelacji odwołującego, poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 68 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 138 ustawy, uznać należało za chybiony.

Kierując się powyższymi względami, na podstawie art. 385 k.p.c. apelację odwołującego należało w pozostałym zakresie oddalić jako bezzasadną, co też uczynił Sąd Apelacyjny w pkt 2 wydanego wyroku.

Za chybiony należało uznać również zarzut naruszenia prawa materialnego, podniesiony przez apelujący organ rentowy, poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przepisów art. 138 ust 1 i 2 ustawy w zw. z art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2007 r., Nr 11 poz. 74), zwanej dalej „ustawą systemową”, poprzez przyjęcie, że wnioskodawca nie ma obowiązku zwrotu odsetek od nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 lutego 2013 r. do 31 sierpnia 2013 r.

Jak wskazano bowiem już wyżej, zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy systemowej (stosowanym do renty rodzinnej w zw. z art. 138 ustawy), osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych obowiązana jest do jego zwrotu wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego. Zgodnie zaś z art. 481 § 1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Natomiast zgodnie z art. 455 k.c., jeżeli termin świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie winno zostać spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do jego wykonania. Przekładając powyższe na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, iż słusznie Sąd Okręgowy stwierdził, iż odsetki ustawowe od nienależnego świadczenia powinny być liczone dopiero od dnia doręczenia decyzji zobowiązującej do zwrotu nienależnego świadczenia. Dopiero bowiem taka decyzja określa wysokość tego świadczenia, a od jej doręczenia wymagalne jest żądanie zwrotu. Opóźnienie ze spełnieniem świadczenia następuje więc od momentu doręczenia decyzji.

Reasumując, zobowiązanie do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia z ubezpieczeń staje się wymagalne dopiero z dniem doręczenia obowiązanej do zwrotu stosownej decyzji zobowiązującej do zwrotu nienależnego świadczenia.

Z uwagi na powyższe, w ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy słusznie stwierdził, iż na gruncie niniejszej sprawy odsetki za opóźnienie w zwrocie nienależnie pobranego przez odwołującego świadczenia w postaci renty rodzinnej za okres od 1 lutego 2013 r. do 31 sierpnia 2013 r. w kwocie 11 056,80 zł są należne dopiero od dnia następującego po dniu, w którym doręczona została odwołującemu zaskarżona decyzja organu rentowego z dnia 15 listopada 2013 r., znak(...).

Z uwagi na powyższe stanowisko apelującego organu rentowego, iż „brak jest podstaw do przyjęcia, iż nie ma obowiązku zwrotu odsetek za nienależnie pobrane świadczenia za okres od 1.02.2013 r. do 31.08.2013 r.”, uznać należy za chybione, albowiem jest to okres przypadający przed dniem doręczenia odwołującemu zaskarżonej decyzji (co nastąpiło w dniu 19 listopada 2013 r.).

Dlatego też w tym zakresie na podstawie art. 385 k.p.c. apelację organu rentowego wniesioną w zakresie pkt I zaskarżonego wyroku należało oddalić jako bezzasadną, co też uczynił Sąd Apelacyjny w pkt 3 wydanego wyroku.

Natomiast w zakresie żądania przez organ rentowy w apelacji zmiany zaskarżonego wyroku poprzez ustalenie, że wnioskodawca jest obowiązany do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1.02.2013 r. do 31.08.2013 r. **wraz z odsetkami okres od 20.11.2013 r. do dnia zapłaty**, wskazać należy, iż zaskarżona decyzja organu rentowego z dnia 15 listopada 2013 r., znak (...), nie obejmowała odsetek za ten okres (wskazywała bowiem jedynie odsetki za okres od 2 lutego 2013 r. do 15 listopada 2013 r. w łącznej kwocie 773,27 zł), z uwagi na co odsetki za ten okres nie były przedmiotem postępowania przed Sądem I instancji. W konsekwencji zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego nie obejmuje rozstrzygnięcia (pozytywnego ani negatywnego) w przedmiocie odsetek za okres od dnia 20 listopada 2013 r. do dnia zapłaty należnych od odwołującego za opóźnienie w zwrocie nienależnie pobranego świadczenia

Dlatego też na podstawie art. 373 w zw. z art. 370 w zw. z art. 367 § 1 k.p.c. należało w pozostałym zakresie apelację organu rentowego odrzucić jako wniesioną od nieistniejącego orzeczenia i z tego powodu niedopuszczalną, co też uczynił Sąd Apelacyjny w pkt 4 wydanego wyroku.

del. SSO Izabela Halik	SSA Ewa Cyran	SSA Jolanta Cierpiał
------------------------	---------------	----------------------